

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.06.2010, sp. zn. 7 Tdo 638/2010, ECLI:CZ:NS:2010:7.TDO.638.2010.1

Číslo: 56/2011

Právní věta:

Rozhodujícími hledisky pro rozlišení trestných činů zbavení osobní svobody podle § 232 odst. 1 tr. zák. a omezování osobní svobody podle § 231 odst. 1 tr. zák. jsou především povaha zásahu do osobní svobody poškozeného a délka jeho trvání.

Za zbavení osobní svobody podle § 232 odst. 1 tr. zák., a nikoliv jen za omezování osobní svobody podle § 231 odst. 1 tr. zák., lze tedy pokládat např. situaci, kdy poškozený je vystaven zásahu do své osobní svobody nuceným pobytem v prostoru, v kterém po dobu jednoho týdne musel pobývat nejprve v jediné místnosti a poté po dobu dvou týdnů v uzavřeném domě, v němž byl držen a strážěn, neboť za těchto okolností se nacházel již v postavení srovnatelném s uvězněním.*

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 29.06.2010

Spisová značka: 7 Tdo 638/2010

Číslo rozhodnutí: 56

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Omezování osobní svobody, Zbavení osobní svobody

Předpisy: § 231 odst. 1 tr. zák.
§ 232 odst. 1 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného I. M. st. proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 12. 2009, sp. zn. 2 To 102/2009, v trestní věci vedené u Krajského soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 2 T 15/2008.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 27. 8. 2009, sp. zn. 2 T 15/2008, byli obvinění I. M. st. a I. M. ml. uznáni vinnými trestným činem zbavení osobní svobody podle § 232 odst. 1, 2 tr. zák., obviněný I. M. st. byl uznán vinným ještě trestným činem vydírání podle § 235 odst. 1, 2 písm. d) tr. zák. a byl mu uložen podle § 232 odst. 2 a § 35 odst. 1 tr. zák. úhrnný trest odnětí svobody na 6

let a 6 měsíců se zařazením k jeho výkonu do věznice s ostrahou. Výroky podle § 228 odst. 1 a § 229 odst. 2 tr. ř. bylo rozhodnuto o uplatněném nároku na náhradu škody. Dále soud prvního stupně rozhodl o trestu obviněného I. M. ml.

O odvoláních obou obviněných bylo rozhodnuto rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 12. 2009, sp. zn. 2 To 102/2009. Podle § 258 odst. 1 písm. b), d) tr. ř. byl rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové zrušen a podle § 259 odst. 3 tr. ř. bylo nově rozhodnuto tak, že oba obvinění byli uznáni vinnými trestným činem zbavení osobní svobody podle § 232 odst. 1 tr. zák., obviněný I. M. st. byl uznán vinným ještě trestným činem vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák. a byl mu uložen podle § 232 odst. 1 a § 35 odst. 1 tr. zák. úhrnný trest odnětí svobody na 5 let se zařazením k jeho výkonu do věznice s ostrahou. Odvolací soud rozhodl též o trestu obviněného I. M. ml. Znovu bylo rozhodnuto také o uplatněném nároku na náhradu škody výroky podle § 228 odst. 1 a § 229 odst. 2 tr. ř.

Obviněný I. M. st. podal prostřednictvím obhájce v zákonné lhůtě dovolání proti citovanému rozsudku Vrchního soudu v Praze. Napadl výrok o vině a další výroky, které se ho týkaly. Odkázal na důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Podle názoru obviněného skutek, tak jak je popsán ve výroku napadeného rozsudku, nelze posuzovat jako trestný čin zbavení osobní svobody ve smyslu § 232 odst. 1 tr. zák., protože mohlo jít jen o trestný čin omezování osobní svobody ve smyslu § 231 odst. 1 tr. zák. Nad rámec deklarovaného dovolacího důvodu obviněný projevil nesouhlas se skutkovými zjištěními, která se stala podkladem výroku o vině, a s tím, jak soudy hodnotily důkazy. Obviněný se dovoláním domáhal toho, aby Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek a aby přikázal Krajskému soudu v Hradci Králové nové projednání a rozhodnutí věci.

Nejvyšší soud shledal, že dovolání obviněného I. M. st. je zjevně neopodstatněné.

Jako trestný čin zbavení osobní svobody podle § 232 odst. 1 tr. zák. a trestný čin vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák. posoudil Vrchní soud v Praze skutek, který podle jeho zjištění a předtím i podle zjištění Krajského soudu v Hradci Králové spočíval v tom, že dne 16. 7. 2008 v H. K. obviněný I. M. st. vlákal poškozeného S. F. do osobního motorového vozidla tov. zn. Peugeot, přes jeho opakované protesty a proti jeho vůli ho odvezl do obce D., kde se ho obviněný pod záminkou, že potřebuje pomoc, pokusil vlákat do domu č. X, což je objekt bývalé hospody, poté oba obvinění poškozeného přes jeho slovní i fyzický odpor uchopili za ruce a nohy a vtáhli ho do domu, vtlačili ho do místnosti za bývalým sálem, kde obviněný I. M. st. třikrát udeřil poškozeného do hlavy, v této místnosti ho uzamkli a drželi po dobu 7 dnů, přičemž v místnosti byla odstraněna klička z okna, aby poškozený nemohl utéci, a nebylo v ní sociální zařízení, takže poškozený musel používat místo toalety jen kbelík. Podle dalších zjištění soudů obviněný I. M. st. podmiňoval propuštění poškozeného jeho souhlasem s prodejem jeho bytu a poškozený ze strachu z dalšího věznění a násilí podlehl tomuto nátlaku a dne 23. 7. 2008 podepsal zprostředkovatelskou smlouvu o prodeji svého bytu, uznání dluhu ve výši 300 000 Kč ve prospěch obviněného I. M. st., potvrzení o převzetí hotovosti ve výši 300 000 Kč a plnou moc pro J. H. ke všem právním úkonům týkajícím se prodeje bytu, poté obviněný I. M. st. odvezl poškozeného na matriční oddělení Městského úřadu v H. za účelem ověření jeho podpisů na uvedených listinách, avšak zaměstnankyně matriky odmítla ověření podpisů s ohledem na sdělení poškozeného, že špatně vidí a listiny nečetl, a k ověření podpisů nakonec došlo dne 24. 7. 2008 v kanceláři notářky JUDr. J. Č. v H. K. Jak dále soudy nižších stupňů zjistily, poté obvinění umožnili poškozenému volný pohyb po celém objektu domu č. X v obci D. a dne 30. 7. 2008 obviněný I. M. st. odvezl poškozeného do O., kde ho donutil založit u místní pobočky České spořitelny, a. s., sporožirový účet, přičemž si zároveň nechal zřídit dispoziční právo k tomuto účtu, navíc poškozeného donutil vybrat z vkladní knížky, kterou mu předtím odcizil v jeho bytě, vklad ve výši 92 238 Kč a tuto hotovost mu až na částku ve výši 200 Kč odebral. Soudy rovněž zjistily, že po celou dobu pobytu v objektu domu č. X v obci D. poškozeného, než ho dne 5. 8. 2008 odvezla policie, hlídal obviněný I. M. ml. a že obvinění svým jednáním způsobili poškozenému rozvoj posttraumatické stresové poruchy. Tuto poruchu Vrchní soud v Praze na rozdíl od Krajského soudu v Hradci Králové nepovažoval za

těžkou újmu na zdraví podle § 232 odst. 2 tr. zák., resp. podle § 235 odst. 2 písm. d) tr. zák.

Z hlediska vztahu napadeného rozsudku a dovolání obviněného I. M. st. je spornou právní otázkou to, zda popsaný způsob, jímž byla dotčena možnost poškozeného S. F. volně se pohybovat, znamenal, že obviněný „zbavil“ poškozeného osobní svobody ve smyslu § 232 odst. 1 tr. zák., anebo zda mu jen bez oprávnění „bránil užívat“ osobní svobody ve smyslu § 231 odst. 1 tr. zák.

Posuzovaným jednáním obou obviněných byl poškozenému S. F. znemožněn volný a neomezený pohyb od 16. 7. 2008 do 5. 8. 2008, tedy po dobu téměř 3 týdnů. Z hlediska míry toho, jak byla dotčena osobní svoboda poškozeného, se uvedená doba rozpadá na dvě části. Od 16. 7. 2008 do 23. 7. 2008 byl poškozený držen pouze v jedné místnosti a od 24. 7. 2008 do 5. 8. 2008 mu byl umožněn pohyb v domě, který však nemohl opustit. Po prvním týdnu tedy došlo k určitému uvolnění režimu, jemuž byl poškozený podroben, a to evidentně v důsledku toho, že se podvolil předcházejícímu nátlaku směřujícímu k podepsání listin, s jejichž použitím obviněný I. M. st. hodlal dosáhnout svého konečného záměru. V rámci uvedeného režimu poškozený sice mohl několikrát opustit dům, ale vždy při tom nadále zůstal pod fyzickou kontrolou obviněných a jeho pohyb mimo dům byl omezen na účast při úkonech, které byly nezbytné k tomu, aby se obviněnému I. M. st. podařilo dosáhnout konečného záměru získat byt poškozeného. Bez ohledu na určité zmírnění podmínek, v nichž byl poškozený držen, lze jeho postavení přirovnat k uvěznění, což je typický znak zbavení osobní svobody ve smyslu § 232 odst. 1 tr. zák.

Pro rozlišení trestných činů zbavení osobní svobody podle § 232 odst. 1 tr. zák. a omezování osobní svobody podle § 231 odst. 1 tr. zák. jsou podle názoru Nejvyššího soudu významná dvě hlediska, a to jednak povaha zásahu do osobní svobody poškozeného, jednak délka trvání takového zásahu.

Aplikují-li se tyto zásady na posuzovaný případ, je jasné, že pokud byl poškozený S. F. vystaven zásahu do své osobní svobody nuceným pobytem v prostoru, který byl limitován nejprve jedinou místností a poté rámcem domu, v němž byl držen, jde z hlediska povahy a intenzity o zásah, u něhož je spíše delší doba trvání podmínkou toho, aby šlo o zbavení osobní svobody ve smyslu § 232 odst. 1 tr. zák. Jestliže touto dobou byly bez jednoho dne celkem 3 týdny nepřetržitě, pak je plně podložený závěr, že již jde o dobu, při které se poškozený nacházel v postavení srovnatelném s uvězněním. V této spojitosti nelze odhlédnout od skutečnosti, že osobní svoboda jednotlivce je ústavně garantovaným statkem, jehož ochrana je prioritou demokratického právního státu. Při interpretaci pojmu „dlouhotrvající“ (míněn zásah do osobní svobody) je tudíž třeba vycházet z toho, že k jeho naplnění postačí i doba měřená týdny.

Obviněný I. M. st. v dovolání namítal, že dobu 7 dní nelze považovat za dlouhodobé omezení osobní svobody poškozeného S. F. Uvedená námitka však evidentně vychází z toho, jako by zásah do osobní svobody poškozeného spočíval jen v jeho držení v jedné uzavřené místnosti v době od 16. 7. 2008 do 23. 7. 2008, a nebere ohled na zjištění, podle kterého i poté byl poškozený proti své vůli nadále držen v domě, v němž se nacházela zmíněná místnost, a to až do 5. 8. 2008. Námitka obviněného tedy není přesvědčivým argumentem proti závěru, že poškozený se nacházel ve stavu, který byl zbavením osobní svobody ve smyslu § 232 odst. 1 tr. zák. Obviněný zde odkázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2002, sp. zn. [7 Tdo 964/2002](#), avšak toto rozhodnutí nevyznívá jakkoli na podporu námitek uplatněných v dovolání. Citované usnesení se týkalo věci, v níž byl jako trestný čin zbavení osobní svobody podle § 232 odst. 1 tr. zák. posouzen skutek, který spočíval v tom, že spolupachatelé přepadli poškozeného, hodili mu pytel přes hlavu, naložili ho do automobilu, odjeli s ním na místo, kde mu ovázali oči a ústa, svázali mu ruce i nohy, položili ho na zadní sedadla automobilu, odvezli ho do objektu, v němž ho přivázali za ruce a nohy k židli a kovovému žebříku, v tomto stavu ho drželi po dobu téměř 3 dnů, kdy ho různými způsoby fyzicky napadali a vynucovali na něm doznání ke krádeži peněz, a když poškozený označil za pachatele krádeže jinou osobu, převezli ho stále znehybněného a se zalepenýma očima do jiného objektu, přičemž k osvobození poškozeného došlo čtvrtého dne po

jeho přepadení. Jednalo se tedy o velmi intenzivní zásah do osobní svobody, který trval jen několik dnů, zatímco podstatou posuzovaného případu je sice méně intenzivní zásah, který ovšem trval výrazně delší dobu, což je ostatně v souladu se zásadami, které Nejvyšší soud vyslovil již v usnesení ze dne 28. 11. 2002, sp. zn. [7 Tdo 964/2002](#), a znovu opakoval např. v usnesení ze dne 24. 11. 2006, sp. zn. [11 Tdo 1353/2006](#).

Právní posouzení skutku jako trestného činu zbavení osobní svobody podle § 232 odst. 1 tr. zák., tak jak našlo svůj výraz v napadeném rozsudku Vrchního soudu v Praze, je správné. Tento rozsudek v žádném případě není rozhodnutím, které by spočívalo na nesprávném právním posouzení skutku ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Nejvyšší soud připomíná, že se zabýval otázkou správnosti právního posouzení skutku ve vztahu k tomu skutkovému stavu, který zjistil Vrchní soud v Praze a před ním i Krajský soud v Hradci Králové, a že nijak nepřihlížel k té části dovolání, v níž obviněný I. M. st. uplatnil námitky směřující proti skutkovým zjištěním soudů a proti tomu, jak soudy hodnotily důkazy. Pokud je dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. „nesprávné právní posouzení skutku nebo jiné nesprávné hmotně právní posouzení“, znamená to, že právním posouzením skutku se rozumí jeho hmotně právní posouzení, nikoli procesní otázky týkající se dokazování.

Nejvyšší soud proto podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl zjevně neopodstatněné dovolání obviněného I. M. st.

** Poznámka redakce: Nyní srov. § 170 odst. 1 a § 171 odst. 1 tr. zákoníku.*